

26.18x36.51	31	2	עמוד	צדק	מקור ראשון - צדק	09/11/2012	34374101-3
אוניברסיטת בר איל - 80039							

ו'ו החיבור

פרופ' שחר ליפשיץ
מבקש מהקולגות
להפסיק לסחור
בזכויות ובחובות,
וללמוד לפגוש את
הזולת

הגנה מן הצדק

יהודה יפרח

מקף מחבר

הוא מומחה לדיני משפחה, הוא בעד ברית הזוגיות, הוא טוען שארגוני הנשים לא מבינים את המוסד שבו הם נאבקים, ומבקר את ההתבטלות כלפי האקדמיה האמריקנית. "שליפות" עם פרופ' שחר ליפשיץ, הדקן החדש של הפקולטה למשפטים באוניברסיטת בראיילן, שמעוניין להוריד את האקדמיה ממגדל השן

הוא סדין ארום. לכן, בכל צומת, השופט הרתי והשמרן מתנגד להרחבת הזכויות, והליברלי התנגד. "הבעיה היא שבארץ כל קשר יכול להפוך את הצדדים לידועים בציבור: אין מספר מועדי של שנים שצריך לחיות יחד, אין דרישה לחשבון בנק משותף, ואפילו לא חייבים לחיות יחד. ואני שואל, מנקודת מבט חילונית, האם בכל מקרה האינטרס הליברלי הוא להגדיר את הזוג כידועים בציבור? הדי יש אחוז עצום שלא מתחתנים כלל כי הם אינם רוצים מיסור ומחויבות,

יהודית ודמוקרטית בשני ראשים. ליפשיץ

הרבנים לא מעוניינים בתוכן של הגירושין. "אני אומר להן גם לגבי נקיטת הצד האוטומטית של ארגוני הנשים בכל דיון: אתן צריכות להחליט אם אתן גוף שמייצג נשים, ואז יתייחסו אליכן כמו לעורך דין עם לקוח, או שאתם גוף שנלחם על הצדק במשפחה".

זעם ארגוני הגברים על הפסיקה של חלוקת "נכסי מוניטין" ו"כושר השתכרות עתידי"

"ברוב העולם המערבי מחלקים רק את הנכסים הרגילים, אבל מחקרים כלכליים גילו שבעקבות הגירושין רמת החיים של הגברים עולה ב-42 אחוזים ושל הנשים

יורדת ב-72 אחוזים. הרבר נעוץ בעובדה שהנכס המרכזי הוא לא הכסף הממשי שהוגז צבר אלא יכולת ההשתכרות, ואותו בעצם לא חילקנו".

"הרעיון לחלק גם את נכסי המוניטין ואת כושר ההשתכרות נולד בנירירוק. אני הבאתי אותו לארץ. כשהעליתי אותו בהשתלמות שופטים קראו לי משוגע, אבל בכנסת מי שתקף אותי היו דווקא ארגוני הנשים כי המלצתי לא ליישם את החוק באופן קיצוני וגורף אלא לנסות לעשות הפרדה בין הכישורים האישיים ובין התוספת של המשפחה. ההצעה שלי הייתה להפריד בין יכולת ההשתכרות של הבעל, שמקורה בכישורים האישיים שלו, ובין היכולת שהתפתחה בזכות אשתו, שעזרה לו והייתה איתו במשך שנות התפתחותו המקצועית".

מוסד ה"ידועים בציבור"

"הוא ממחיש עד כמה אנחנו במצב של הפסד לכולם. בישראל אין נישואין אזרחיים: יש כאלו שהרב לא רוצה אותם, כמו פסולי החיתון, ויש את אלו שלא רוצים את הרב מטעמים אידאולוגיים. הניצחון של הדתיים בפוליטיקה הפך לניצחון פירוס, כי בתי המשפט כוננו הלופה ברמות מוסד הידועים בציבור, שהיקף הזכויות שלהם עצום, ממש כמו נישואין. המוסד הזה הפך לשדה הקרב שבין החילונים לדתיים. החילונים בנו אותו כתחליף ליברלי למוסד הנישואין, ואצל הדתיים

זה צריכים להיות באקדמיה מנגנוני בקרה עצמית גרולים. אם מקרשים את החופש האקדמי, המוסדות חייבים לדאוג שיהיה בתוכם גיוון ופלורליזם. הרכב המרצים צריך להיות מגוון. לא ייתכן שהמינויים יהיו בשיטה של 'חבר מביא חבר': אקדמיה מונוליטית היא באג".

המשפט העברי

"יש משפטים שמתעלמים ממנו לחלוטין, יש שלוקחים ממנו קישוטים בדמות ציטוטים ומובאות, ויש בורדים שעשו חריש עומק, כמו השופט מנחם אלון. אני באמצע. לא צריך להעתיק סעיפים מהשולחן ערוך לתוך ספר החוקים, לא צריך דווקא להתעקש על הכלל הממשי האחרון, אבל כן צריך לקחת את תפישות העומק של ההלכה, להפרות את השיח המשפטי שלנו מהעושר שלה".

גירושין הלכתיים במדינת ישראל

"דוגמא קלאסית לתחום שבו יש מה ללמוד מההלכה. הגישה שרווחה עד שנות ה-70 בעולם המערבי הייתה שהמשפחה היא יחידה היררכית, ולכן גם כששני הצדדים היו חפצים בכך לא היה אפשר להתגרש אלא אם כן השופט השתכנע שיש לכך סיבה אובייקטיבית. בראש היחידה המדרגית הזו עמד הבעל. כך, במשפט האנגלי קבעו שלאישה נשואה אין כשירות משפטית, שכן מי שמייצג את יחידת המשפחה הוא הבעל.

"בהמשך, כשפרצה המגמה האינדיווידואליסטית, התפתח מודל שלפיו אין שום ערך בשימור התא המשפחתי אלא רק במימוש הרצון של הצדדים. רוצים גירושין? קבלו אותם כאן ועכשיו. אבל בהלכה התפיסה מורכבת. ר' אליהו פלאנצי פוסק שאם בני זוג חיים בנפרד שנה וחצי, כבר אין טעם להחזיק אותם בכוח ולתת לצד אחד לסחוט את השני. הוא לא מאפשר גירושין מיידיים של דחף רגעי, אלא נותן שנה וחצי לבחון את הדברים. בכך

הוא שומר על המותג של הנישואין וערך מוסד המשפחה, אך מתוך איוון של זכויות הפרט".

ארגוני הנשים

"לארגוני הנשים יש בעיה, כי שם חושבים שכל הבעיה של הרבנים נעוצה בטכניקה. כלומר, ברור להם שצריך לתת גט ברגע שאחד הצדדים רוצה, והשאלה היא רק איך עוקפים את המגבלות ההלכתיות בנושא. אבל הם לא מבינים שמה שמטריד את הרבנים הוא המהות, התפרקות מוסד המשפחה. הם רואים לאן מובילה הגישה הליברלית הקיצונית.

פרופ' שחר ליפשיץ הוא בוגר המסלול הרתי הקלאסי של 'נתיב מאיר' - הר עזיון - הפי קולטה למשפטים בבראילן, אך הוא גם חתום על כמה מהמיזמים המשפטיים הגרולים של המד חנה הליברלי-פמיניסטי. הוא מסרב להת רגש מהחלטתה של הפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית להוציא את כתבי העת של בראיילן מרשימת הפרסומים הבחורים לצורך קידום אקדמי, אך תוקף את הפרובינציאליות וההתבטלות שלה בפני האקדמיה האמריקנית. את אהרן ברק, שהרבה לצטט את מחקריו ואף קבע כי הוא כתב מחדש את דיני המשפחה במשפט הישראלי, הוא מבקר בטענה שנשיא בית המשפט לשעבר ניהל מהפכה משפטית לא שקופה. ליפשיץ, בן 42, נכנס לאחרונה לתפקיד הדקן של הפקולטה למשפטים בבראילן, והוא רוצה לשנות את התפישה העצמית של האקדמיה.

"מדד ירושלים לסיווג כתבי עת" של האוניברסיטה העברית, שהדיר את כתבי העת של בראיילן וביכר תחתם כתבי עת אמריקניים

"בעיניי זוהי סערה בכוס מים. אם גוף אקדמי כלשהו עושה מדד לצורך קידום פנימי בתוך תחום, זה לא צריך להטריד אותנו. אבל כן, מי שעושה אנדרירקורייט לעמיתים שלו, בוגד לדעתי בערכי יסוד של אקדמיה שיושבת בתוך חברה ישראלית".

המדדים לקידום אנשי סגל

"אני מראיין מועמדים שמספרים לי שהדקנים באוניברסיטאות שלהם אמרו להם: 'מעכשיו סימתם לכתוב בעברית ואתם צריכים לכתוב ולפרסם רק באנגלית'. אני דורש מהמועמדים שני מאמרים, אחד בעברית ואחד באנגלית, כי אני לא מוכן ליישר קו עם עמדה שמכוונת את החוקרים רק לקהילת הסלונים היוקרתיים בחו"ל. לדעתי זו תחושת נחיתות שנובעת מפרובינציאליות, וכמובן מאינדיווידואליזם ומרצון להתמקד רק בהעצמת הקריירה האישית. לדעתי, כל היופי במשפט הוא במתח שבין המקומי לאוניברסלי".

הפקולטות בארה"ב

"הייתי שם, ואני לא מבין למה אנחנו צריכים להתבטל כלפי כל מה שיוצא משם. למה לקחת ארץ שהתרבות שלה כל כך שונה משלנו ולהפוך אותה למושא ההשראה? הדי אפילו בארה"ב משמרים את שיטת הבחירה באמצעות אלקטורים בגלל המסורת, למרות שזו שיטה לא הגיונית ולא יעילה. בחזונו, האקדמיה צריכה להיות נטועה בקהילה. לרדת ממגדל השן".

המחלקה לפוליטיקה וממשל באוניברסיטת בן גוריון

"אם ניתפס בעולם כאקדמיה מגויסת, יתייחסו אלינו כאל עורכי דין מתחכמים בשירות המדינה. מצד שני, דווקא בגלל

או למה לקחת את מי שלא רוצה להתחתן ולכפות עליו מחויבות שהוא לא בחר בה? זהו צעד לא ליברלי בעליל.

"היה מקרה של אדם שחי עם מישהי שלושה חודשים והשופט הגדיר אותם ידועים בציבור. זה אבסורד. היה מקרה של זוג שחתמו על חוזה שהם לא ידועים בציבור, ובית המשפט אמר להם שהוא לא מקבל את זה כי זה כמו הסכם של כלב שהחליט שהוא חתול. יתרה מכך, ישראל היא המקום היחיד בעולם שבו אדם שנשוי למישהי יכול להיחשב כידוע בציבור של אישה אחרת. זהו קשר כפייתי, שהופך את האנשים לנשואים בעל כורחם".

ברית הזוגיות

"אני ראיני שמוסד הידועים בציבור הפך לתחליף לגט. למעשה, בתי המשפט אמרו למסורב הגט שאם לא ניתן לתת לו גט אפשר לעזור לו בכך שאם הוא יפתח בקשר חדש הם יכירו בו מבחינה משפטית. מה הבעיה? שהסעד הזה הפך לבומרנג, כשאישה שעיגנה את בעלה וסירבה לקבל ממנו גט חיה עם אדם אחר כידועה בציבור. היא המתנה לראות מי ימות ראשון כדי שהיא תירש אותו, ובית המשפט נתן למעשה תמריץ לסרבנות.

"הצעת חוק ברית הזוגיות, שאני ניסחתי, עושה סדר בבלגן. היא נותנת לכל הצדדים את מה שהם צריכים. מבחינת הדתיים לא תהיה ממזרות, כי הברית מוגדרת באופן מובהק כקשר שאינו נישואין, ובכך גם נשמר המותג של מוסד המשפחה כסמל דתי. החילונים מצדם מקבלים הכרה ממלכתית בקשר שלהם, ובנוסף היקף ההכרה בידועים בציבור יצומצם דרמטית".

גוריון: חזקיהו ורדימן

16.03x18.59	32	עמוד 2	מקור ראשון - צדק	09/11/2012	34374122-6
אוניברסיטת בר איל - 80039					

הלכת 'אפרופים' ואקטיביזם שיפוטי

"השאלה העקרונית בחוזה היא אם אנחנו מפרשים את כוונת היוצר, או שהחוזה הוא יצירה שעומדת בפני עצמה. העמדה המסורתית הסתכלה על החוזה כיצירה עצמאית והתעניינה רק בטקסט, והלכת 'אפרופים' אמרה שצריך להגשים את רצונו של מי שכתב את החוזה. אבל אהרן ברק הוסיף עוד משהו: הוא קבע שצריך להסתכל לא רק על הכוונות אלא גם על מה שהוא קרא 'התכלית האובייקטיבית'. השופט הפך לפרשן שיכול להכניס גם הערכים שלו, ובוהו ברק עשה בעצם דהו קונסטרוקציה לחוזה המקורי.

"העמדה שלי היא שדיני חוזים הם אכן לא רק מה שכתוב, אלא גם הרצון האמתי של הצדדים, במיוחד בחוזים שבין חזק לחלש. אבל בהלכת 'אפרופים' הייתה בעיה של יושר אינטלקטואלי, כי מה שקרה הוא שלפעמים בית המשפט התערב, אבל הוא הגדיר את זה כפרשנות. הוא לא הורה בכך שהוא מתערב, ולדעתי אם אתה מתערב זה חייב להיות בשקיפות". ■